

สภาพปัญหา ความคาดหวังและแนวทางการพัฒนาการศึกษาสถาบันศึกษาปอเนาะ สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดสตูล

สุรียา หะยีเหี้ยบ¹

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและการจัดการการศึกษาอิสลาม (IEAMP) คณะวิทยาการอิสลาม
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
วิทยาเขตปัตตานี

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการจัดการศึกษาสถาบันศึกษาปอเนาะ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการส่งเสริมการศึกษาเอกชนจังหวัดสตูล 2) เพื่อศึกษาความคาดหวังในการจัดการศึกษาสถาบันศึกษาปอเนาะ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการส่งเสริมการศึกษาเอกชนจังหวัดสตูล และ 3) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาสถาบันศึกษาปอเนาะ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการส่งเสริมการศึกษาเอกชนจังหวัดสตูล

ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างและกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย ประกอบด้วย 2 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ผู้ช่วยโต๊ะครู จำนวน 18 คน ครูผู้สอนในสถาบันศึกษาปอเนาะ จำนวน 45 คน คณะกรรมการสถาบันศึกษาปอเนาะ จำนวน 75 คน ตัวแทนผู้ปกครอง จำนวน 75 คน รวมจำนวนทั้งหมด 213 คน และ 2) กลุ่มเป้าหมายที่ให้สัมภาษณ์เป็นผู้บริหารสถาบันศึกษาปอเนาะ ใช้วิธีเลือกแบบเจาะจงจำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า และแบบสัมภาษณ์โดยใช้แนวคำถามที่มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหาและความคาดหวังจากแบบสอบถามโดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการศึกษาสถาบันศึกษาปอเนาะ ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัญหาของสถาบันศึกษาปอเนาะ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนจังหวัดสตูลมี 4 ด้าน ดังนี้ ด้านสภาพแวดล้อม ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการจัดการศึกษาและด้านผลผลิต พบว่า สภาพปัญหาของสถาบันศึกษาปอเนาะ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการส่งเสริมการศึกษาเอกชนจังหวัดสตูล โดยภาพรวมมีสภาพปัญหาอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ส่วนมากมีสภาพปัญหาอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับระดับสภาพปัญหาจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านกระบวนการจัดการศึกษาอยู่ในระดับมาก รองลงมาด้านปัจจัยนำเข้าอยู่ในระดับมาก และด้านผลผลิตอยู่ในระดับมากตามลำดับ ส่วนด้านสภาพแวดล้อม มีสภาพปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง

2. ความคาดหวังของสถาบันศึกษาปอเนาะ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนจังหวัดสตูลมี 4 ด้าน ดังนี้ ด้านสภาพแวดล้อม ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการจัดการศึกษาและด้านผลผลิต พบว่า ความคาดหวังของสถาบันศึกษาปอเนาะ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการส่งเสริมการศึกษาเอกชนจังหวัดสตูล โดยรวมมีความคาดหวังอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ส่วนมากมี

ความคาดหวังอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับระดับความคาดหวังจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านปัจจัยนำเข้าอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาด้านผลผลิต ด้านสภาพแวดล้อม และด้านกระบวนการจัดการศึกษาอยู่ในระดับมากตามลำดับ

3. แนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาสถาบันศึกษาปอเนาะ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการส่งเสริมการศึกษาเอกชนจังหวัดสตูล พบว่า มีแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาสถาบันศึกษาปอเนาะ ดังนี้

ด้านสภาพแวดล้อม จัดที่พักรวมเหมาะแก่การอยู่อาศัยและให้เพียงพอต่อความต้องการของผู้เรียน จัดอาคารเรียนที่เพียงพอต่อผู้เรียน สร้างระบบสาธารณูปโภคให้มีคุณภาพ จัดห้องน้ำ ห้องสุขา ให้มีความเพียงพอ จำเป็นที่ภาครัฐจะต้องเอาใจใส่ให้เท่าเทียมเสมอภาคกับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาและโรงเรียนรัฐบาลในการจัดการบริหารทุกด้าน สถาบันปอเนาะควรวางแผนการจัดตั้งอาคาร สถานที่ และตำแหน่งจุดบริการต่างๆ เช่น กำแพงขอบเขตเนื้อที่ ห้องเรียน ห้องน้ำ โรงอาหาร สำนักงาน และห้องปฏิบัติงาน เป็นต้น และการเปิดโอกาสให้หน่วยงานภาครัฐเข้าไปจัดการเรียนการสอน โดยอำนวยความสะดวก กับเจ้าหน้าที่ด้วยการจัดห้องทำงาน หรือสถานที่ปฏิบัติงานแต่ละองค์กร และเห็นควรเป็นอย่างยิ่งกับโต๊ะครูในการให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่รัฐ ด้วยการให้ความสะดวก ในการทำโครงการแต่ละโครงการ ประสานงาน จัดเตรียมความพร้อมตามโครงการ

ด้านปัจจัยนำเข้า โต๊ะครู และกรรมการควรกำหนดทิศทางการพัฒนาให้ชัดเจนและสอดคล้องตามนโยบายรัฐบาล ภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสนับสนุนงบประมาณ รัฐบาลควรจัดบุคลากรครูที่มีความสามารถมาสมทบกับบุคลากรครูของสถาบันศึกษาปอเนาะให้เพียงพอกับผู้เรียน สถาบันศึกษาปอเนาะจัดทำหลักสูตรให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางแล้วนำเสนอการจัดการเรียนรู้ให้ทันกับสถานการณ์โลกปัจจุบัน และสร้างเครือข่ายกับภาครัฐ กับหน่วยงานเอกชนให้มากยิ่งขึ้น เพื่อสร้างความสัมพันธ์ และยกระดับการบริหารสถาบันศึกษาปอเนาะ

ด้านกระบวนการจัดการศึกษา ส่งเสริมให้โต๊ะครู และผู้ช่วยโต๊ะครูศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี สนับสนุนให้บุคลากรครูผู้สอนเข้าร่วมการอบรมเชิงวิชาการและทักษะการสอน ควรมีการประเมินการบริหารสถาบันปอเนาะเช่นเดียวกับประเมินโรงเรียนเอกชนสอนศาสนา พัฒนาระบบสารสนเทศให้เป็นปัจจุบัน จัดทำหลักสูตรและมาตรฐานการเรียนรู้วิชาศาสนาควบคู่กับวิชาชีพ ส่งเสริมสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนในสถาบันศึกษาปอเนาะ

ด้านผลผลิต เทียบโอนความรู้สายสามัญให้กับผู้เรียนที่สำเร็จวิชาศาสนาจากสถาบันศึกษาปอเนาะ เพื่อการศึกษาต่อสายสามัญในระดับที่สูงขึ้น และจัดกิจกรรมโครงการเสริมสร้างทักษะอาชีพให้กับผู้เรียน เพื่อให้สามารถประกอบอาชีพในอนาคตได้

คำสำคัญ: สภาพปัญหา ความคาดหวังและแนวทางการพัฒนา สถาบันศึกษาปอเนาะ

Problems, Expectations, and Guidelines for Educational Management Development of Pondok Institutes under the Office of the Private Education Commission, Satun Province

Suriya hayeeyep¹

¹Master Degree Student, Islamic Educational Administration and Management Program (IEAMP) Faculty of Islamic Sciences, Prince of Songkhla University, Pattani

Abstract

This research has the following objectives: 1) to study problems of education management at Pondok Institute Under the Office of the Private Education Promotion Commission, Satun Province 2) To study the expectations of education management at Pondok Institutes. Under the Office of the Private Education Promotion Commission, Satun Province. And 3) to study the guidelines for the development of education management at Pondok Institutes. Under the Office of the Private Education Promotion Commission, Satun Province.

The researcher determined the sample groups and target groups in this research, consisting of 2 groups: 1) The survey samples were 18 teacher desk assistants, 45 pondok teachers and 75 pondok academies 75 representatives of parents, total 213 people, and 2) the target group interviewed were pondok academy administrators. Using a specific method of selecting 9 people the research instruments were questionnaires, valuation scales, and questionnaires. And the interview from using open-ended questions. Analysis of data on problem conditions and expectations from questionnaires by searching for percentage, mean, and standard deviation. And data analysis on educational development guidelines at Pondok Institutes. Using content analysis methods

The research results were found that

1. Problems of the Pondok Institute Under the Office of the Private Education Commission, Satun Province, there are 4 aspects as follows: environment Inputs In education management process and productivity Found that the problem of the pondok institute Under the Office of the Private Education Promotion Commission, Satun Province. In general, the problem condition is at a high level. When considering each aspect, it was found that Most of them had the problem at a high level. Sorting the problem level from descending order as follows: The educational management process was at a high level. Followed by the input factor was at a high level. And productivity was at a high level, respectively the environment. The problem is at a moderate level.

2. Expectations of the Pondok Institute Under the Office of the Private Education Promotion Commission, Satun, there are 4 aspects as follows: environment Inputs In education management process and productivity Found that the expectations of the Pondok Institute Under the Office of the Private Education Promotion Commission, Satun Province. Overall, expectations

were at a high level. When considering each aspect, it was found that Most of them had expectations at a high level the order of expectation in descending order is as follows: Inputs are highest. Followed by productivity Environment And the educational management process was at a high level, respectively

3. Guidelines for the development of education management at Pondok Institute Under the Office of the Private Education Promotion Commission, Satun, it was found that there were guidelines for the development of education management at Pondok Institutes as follows:

Environment Provide accommodation suitable for living and adequate to meet the needs of the learners. Provide school buildings that are sufficient for students Build quality utilities, provide adequate bathrooms and toilets. It is imperative that the public sector takes equal care with private, religious and government schools in all aspects of administration. Pondok institutions should plan the establishment of buildings and locations of various service points. Such as walls, boundaries, classrooms, bathrooms, cafeterias, offices and laboratories, etc. And providing opportunities for government agencies to manage and teach by facilitating with staff by setting up a working room Or work locations for each organization And strongly agreed with the teachers' table in cooperation with the State Department By providing convenience In conducting each project, coordinating and preparing for the preparation according to the project

Inputs Teachers and directors' desks should set a clear direction for development and comply with government policy. Government or related agencies should support the budget the government should arrange for talented teacher personnel to join with the pondok teachers' personnel to be sufficient for the learners. Pondok Institute of Education provides curriculum in accordance with the core curriculum and brings learning management materials to keep up with the current world situation and create a network with the government sector with even more private agencies to build relationships and upgrade the administration of pondok educational institutes

Educational management process Encourage the teacher desk and an assistant teacher at the bachelor's degree level Encourage teacher personnel to participate in academic training and teaching skills. The administration of pondok institutions should be assessed as well as religious private schools. Develop an information system to be up to date. Create curriculum and learning standards for religious subjects along with professional Promote and support the use of technology in teaching and learning for students in Pondok educational institutes.

Productivity Compare the transfer of general knowledge to learners who have completed religious courses from the Pondok Institute of Education To study in the general line at the higher level and organizing a project to enhance vocational skills for learners to be able to pursue a career in the future

Keywords: Conditions, Problems, and Development Approach, Pondok Institutions

ความสำคัญของปัญหา

ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยสถาบันปอเนาะ พ.ศ. 2547 ด้วยรัฐบาลได้กำหนดยุทธศาสตร์เพื่อสร้างสันติสุขและยกระดับพื้นฐานความเป็นอยู่ของประชาชนในจังหวัดปัตตานี จังหวัดยะลา และจังหวัดนราธิวาส กระทรวงศึกษาธิการจึงเห็นสมควรส่งเสริมสถาบันศึกษาปอเนาะเป็นสถาบันสังคมเพื่อการสอนตามหลักศาสนาอิสลามให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตตามวัฒนธรรมอิสลามและความต้องการของชุมชนในการศึกษาอย่างเหมาะสม โดยสถาบันปอเนาะ เป็นสถาบันสังคมของชุมชนอิสลามที่เสริมสร้างการเรียนรู้ในศาสนาอิสลามและวัฒนธรรมอิสลาม เพื่อเสริมสร้างให้สมาชิกในชุมชนมีความรู้และความประพฤติที่ดีงามในการดำรงชีพอย่างสันติสุขและมีความรับผิดชอบต่อสังคมและประเทศชาติ (ราชกิจจานุเบกษา, 2547)

พระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2554 มาตราที่ 3 ได้กล่าวถึง โรงเรียนนอกระบบ ไว้ว่า เป็นโรงเรียนที่จัดการศึกษาโดยมีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผลซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของการสำเร็จการศึกษาและให้หมายรวมถึงศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) และสถาบันศึกษาปอเนาะ (ราชกิจจานุเบกษา, 2554) ซึ่งสถาบันศึกษาปอเนาะเป็นโรงเรียนนอกระบบที่จัดการศึกษาโดยมีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบการจัดการศึกษา ระยะเวลาการศึกษา การวัดผลและประเมินผลจนกลายเป็นสาเหตุสำคัญที่ถูกมองว่าเป็นระบบการศึกษาที่ล้าหลัง ไม่สอดคล้องกับสภาพสังคมปัจจุบันที่กำลังเปลี่ยนแปลงและได้กลายเป็นศูนย์กลางของความสนใจ มีความพยายามของหน่วยงานภาครัฐที่จะพัฒนาปอเนาะให้มีความทันสมัยให้เกิดขึ้นกับสถาบันปอเนาะที่เป็นการศึกษาตามจารีตประเพณีที่ได้ใช้การบูรณาการระหว่างศาสนากับสังคมเข้าด้วยกัน สร้างเสริมความรู้ในทางศาสนาอิสลามและวัฒนธรรมอิสลาม เพื่อให้มุสลิมมีความรู้และความประพฤติที่ดีงามในการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข

จากการศึกษางานวิจัยที่ได้กล่าวถึงบทบาท สภาพปัญหาความต้องการและแนวทางการพัฒนาของสถาบันศึกษาปอเนาะ เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ดังที่ สมะฮูน และคณะ (2549) ศึกษาเรื่อง พหุวัฒนธรรมกับการพัฒนาการศึกษาใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ กรณีศึกษาปอเนาะ ได้สะท้อนประเด็นเกี่ยวกับมิติของความหลากหลายแนวทางการแก้ปัญหาไว้อย่างน่าสนใจว่า มิติความหลากหลายอาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้รัฐมองว่าปอเนาะเป็น “ความหลากหลาย” ที่เป็นภัยต่อความมั่นคงของชาติ ทั้ง ๆ ที่ความเป็นจริง ปอเนาะถือเป็นสถาบันที่ให้การศึกษากับบุคคลในชาติ การพัฒนาปอเนาะก็เท่ากับเป็นการพัฒนาทรัพยากรบุคคลที่มีค่า ซึ่งเป็นผลดีต่อการพัฒนาประเทศ ดังนั้น แทนที่รัฐจะถือเอาปอเนาะว่าเป็นความหลากหลายที่เป็นภัยและเข้าไปจัดการในลักษณะแทรกแซงจนกระทบอัตลักษณ์ของมุสลิม รัฐน่าจะหาทาง “พัฒนา” และส่งเสริมปอเนาะในส่วนที่เป็นความต้องการที่แท้จริง นอกจากรัฐจะได้รับรู้ความเป็นไปของปอเนาะอย่างไม่ต้องคอยหวาดระแวงแล้ว ยังทำให้ปอเนาะคงอยู่ในลักษณะที่เป็นสถาบันศึกษาหนึ่งของคนมุสลิมต่อไป นิเลาะ แวอุซังและคณะ (2551) ได้ศึกษาเรื่องสภาพปัญหาและความต้องการในการจัดการศึกษาของสถาบันปอเนาะในสามจังหวัดชายแดนใต้ ผลจากงานวิจัยพบว่า สภาพปัญหาและความต้องการในการจัดการศึกษาของสถาบันปอเนาะในสามจังหวัดชายแดนใต้ มี 4 ด้าน ประกอบด้วยด้านสภาพแวดล้อม ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการจัดการศึกษา และด้านผลผลิตทางการศึกษา

จังหวัดสตูลเป็นจังหวัดหนึ่งที่ติดกับประเทศเพื่อนบ้าน คือ มาเลเซีย ซึ่งมีประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม ลักษณะของชุมชนและการจัดการศึกษามีความคล้ายคลึงกับ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย คือ ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส

การศึกษาในจังหวัดสตูลมีความหลากหลาย ทั้งสถาบันศึกษาของภาครัฐ และเอกชน ซึ่งเป็นการศึกษาในระบบ นอกกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ในส่วนของการจัดการศึกษาเอกชนจังหวัดสตูล ได้แบ่งเป็นสองส่วน คือ โรงเรียนเอกชนในระบบได้แก่โรงเรียนที่สอนสามัญและสอนศาสนาควบคู่วิชาสามัญ และโรงเรียนเอกชนนอกระบบได้แก่โรงเรียน สถาบันศึกษาปอเนาะ และศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด โดยสถาบันศึกษาปอเนาะซึ่งเป็นสถาบันศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน ซึ่งในปัจจุบันจังหวัดสตูลมีจำนวนสถาบันศึกษาปอเนาะเพิ่มขึ้นอย่างมากจากเดิมในปี พ.ศ. 2558 ที่มีเพียง 2 สถาบัน เพิ่มการจดทะเบียนในปี พ.ศ. 2562 เป็น 9 สถาบัน (สำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสตูล, 2562) และยังมีสถาบันศึกษาปอเนาะที่ไม่จดทะเบียนอีกหลายปอเนาะ จะเห็นได้ว่าความต้องการในการศึกษาในสถาบันศึกษาปอเนาะมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากสถาบันศึกษาปอเนาะสามารถตอบสนองความต้องการประชาชนด้านศาสนาได้ดีกว่าโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามและประชาชนเห็นความสำคัญในการปลูกฝังความรู้ทางด้านศาสนาเพิ่มมากขึ้น

ดั่งที่ อัลลอฮ์ ชุบฮานะฮูตะอาลาตรัสว่า

(وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَجُلًا نُوحِي إِلَيْهِمْ فَاسْأَلُوا أَهْلَ الذِّكْرِ إِنْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ)

หมายความว่า “และเราได้ส่งผู้ใดมาก่อนหน้าเจ้า นอกจากเป็นผู้ชายที่เราได้วะฮีย์แก่พวกเขา ดังนั้น พวกเจ้าจงถามบรรดาผู้รู้ หากพวกเจ้าไม่รู้” (อัลกุรอาน สูเราะฮ์อัน-นะหล์ 16:43)

ดั่งที่ อัลลอฮ์ ชุบฮานะฮูตะอาลาตรัสว่า

(اقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ * خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ عَلَقٍ * اقْرَأْ وَرَبُّكَ الْأَكْرَمُ * الَّذِي عَلَّمَ بِالْقَلَمِ * عَلَّمَ الْإِنْسَانَ مَا لَمْ يَعْلَمْ)

หมายความว่า “จงอ่านด้วยพระนามแห่งผู้อภิบาลของเจ้าผู้ทรงให้บังเกิด ทรงให้บังเกิดมนุษย์จากก้อนเลือด จงอ่านเถิดและผู้อภิบาลของเจ้านั้นผู้ทรงเจือบุญยิ่ง ผู้ทรงสอนการใช้ปากกา ผู้ทรงสอนมนุษย์ในสิ่งที่เขาไม่รู้”

(อัลกุรอาน สูเราะฮ์ อัล-อะลัก 96:1-5)

การศึกษาหาความรู้เพื่อใช้ปฏิบัติให้ถูกต้องตามบทบัญญัติศาสนา จึงนับว่าเป็นหน้าที่สำหรับมุสลิมทุกคน เช่นที่ท่าน รอซูล คืออัลลลอฮ์ อะลียฮิ วะสลัม ได้กล่าวไว้มีความว่า

طَلَبُ الْعِلْمِ فَرِيضَةٌ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ رواه ابن ماجه

“การศึกษาหาความรู้เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับมุสลิมทุกคน” (รายงานโดย อิบน์ มาญะฮ์)

ท่านญาริบร ร่อฎีลลอฮ์อันฮุ เล่าว่า ท่านรَسُولลลอฮ์ค็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม กล่าวว่า

“ทำไมพวกท่านจึงไม่ถาม ในเมื่อพวกท่านไม่มีความรู้ ที่จริงยาแก้ความไม่รู้คือการถาม”

(บันทึกหะดีษโดยอบูดาวูด เลขที่ 336 เป็นหะดีษหะซัน)

สถาบันศึกษาปอเนาะเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านวิชาการศาสนา มีการสอนตั้งแต่การเรียนรู้พื้นฐานทางด้านศาสนาจนถึงการเรียนรู้เชิงลึกในการปฏิบัติต่าง ๆ นอกจากนี้ให้ความรู้ทางด้านศาสนาแล้วสถาบันศึกษาปอเนาะยังเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาชุมชน เป็นแหล่งผลิตผู้รู้ ซึ่งมีบทบาทในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมมุสลิมอย่างยิ่ง สถาบันศึกษาปอเนาะเป็นสถาบันเพื่อการศึกษาเรียนรู้ตลอดชีวิตในด้านศาสนาและวัฒนธรรมอิสลามเพื่อเสริมสร้างให้คนในชุมชนมีความรู้และความประพฤติที่ดีงามในการดำรงชีพออย่างสันติสุข และมีความรับผิดชอบต่อสังคมและประเทศชาติ

การบริหารจัดการศึกษาในสถาบันศึกษาปอเนาะจึงมีความสำคัญหรือหัวใจหลักในการพัฒนางานการศึกษาให้ประสบผลสำเร็จบรรลุตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ดังนั้นการบริหารงานสถาบันศึกษาปอเนาะจึงเป็นส่วนสำคัญที่สุดในการบริหารจัดการสถาบันศึกษาปอเนาะเพื่อให้การจัดการศึกษาปอเนาะประสบผลสำเร็จในการพัฒนาคนให้มีความรู้ในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านศาสนา การดำรงชีวิตประจำวัน การอยู่ร่วมกันในสังคมและมีทักษะพื้นฐานที่จำเป็น มีความพร้อมที่จะต่อสู้เพื่อตนเองและสังคมและมีความพร้อมที่จะประกอบกิจการงานอาชีพได้

จึงทำให้ผู้วิจัยซึ่งมีบทบาทหน้าที่โดยตรงในการส่งเสริมสนับสนุน การจัดการศึกษาสถาบันศึกษาปอเนาะ มีความสนใจศึกษาว่า สภาพปัญหาและความคาดหวังในการจัดการศึกษาของสถาบันศึกษาปอเนาะ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดสตูล อยู่ในระดับใด และแนวทางในการพัฒนาการจัดการศึกษาของสถาบันศึกษาปอเนาะ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดสตูลควรเป็นอย่างไร เพื่อที่จะทราบถึงสภาพปัญหา ความคาดหวังและแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาของสถาบันศึกษาปอเนาะ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนในจังหวัดสตูลให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการจัดการศึกษาสถาบันศึกษาปอเนาะ สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน จังหวัดสตูล
2. เพื่อศึกษาความคาดหวังในการจัดการศึกษาสถาบันศึกษาปอเนาะ สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน จังหวัดสตูล
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาสถาบันศึกษาปอเนาะ สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสตูล

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาสภาพปัญหา ความคาดหวังและแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาสถาบันศึกษาปอเนาะ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนจังหวัดสตูล โดยมีขอบเขตการวิจัยดังนี้

ด้านเนื้อหา

การวิจัยนี้มุ่งศึกษาสภาพปัญหา ความคาดหวังและแนวทางการพัฒนาการศึกษาสถาบันศึกษาปอเนาะ กำหนด 4 ด้าน ดังนี้

- ด้านสภาพแวดล้อม
- ด้านปัจจัยนำเข้า
- ด้านกระบวนการจัดการศึกษา
- ด้านผลผลิต

ด้านประชากร กลุ่มตัวอย่างและกลุ่มเป้าหมาย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ สถาบันศึกษาปอเนาะในจังหวัดสตูลที่จดทะเบียน จำนวน 9 สถาบันที่เปิดทำการเรียนการสอน (ข้อมูลพื้นฐานสถานศึกษาปอเนาะ ปีการศึกษา 2562 สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน จังหวัดสตูล) ผู้รับใบอนุญาต (บาบอ) ผู้ช่วยโต๊ะครู ครูผู้สอน คณะกรรมการศึกษาสถาบันศึกษาปอเนาะ ผู้ปกครอง จำนวนทั้งหมด 600 คน

กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 9 สถาบัน ซึ่งผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) โดยเป็นผู้ช่วยโต๊ะครู จำนวน 18 คน ครูผู้สอนในสถาบันศึกษาปอเนาะ จำนวน 45 คน คณะกรรมการสถาบันศึกษาปอเนาะ จำนวน 75 คน ตัวแทนผู้ปกครอง จำนวน 75 คน รวมจำนวน 213 คน

กลุ่มเป้าหมาย ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มเป้าหมายเพื่อการสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาสถาบันศึกษาปอเนาะ จำนวน 9 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 1) แบบสอบถาม 2) แบบสัมภาษณ์

ผลการวิจัย

1. สภาพปัญหาของการจัดการศึกษาในสถาบันศึกษาปอเนาะภาพรวมมีสภาพปัญหาอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า สภาพปัญหาอยู่ในระดับมาก 3 ด้าน และมีสภาพปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง 1 ด้าน ดังนี้

1.1 ด้านสภาพแวดล้อม ภาพรวมมีสภาพปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่า มีสภาพปัญหาอยู่ในระดับมาก 2 รายการ และมีสภาพปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง 4 รายการ

1.2 ด้านปัจจัยนำเข้า ภาพรวมมีสภาพปัญหาอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่า มีสภาพปัญหาอยู่ในระดับมากทุกรายการ

1.3 ด้านกระบวนการจัดการศึกษา ภาพรวมมีสภาพปัญหาอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่า มีสภาพปัญหาอยู่ในระดับมากทุกรายการ

1.4 ด้านผลผลิต ภาพรวมมีสภาพปัญหาอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่า สภาพปัญหาอยู่ในระดับมากทุกรายการ

และจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกจากกลุ่มตัวอย่าง ในการศึกษาสภาพปัญหาของการจัดการศึกษา ในสถาบันศึกษาปอเนาะ มีสภาพปัญหาดังนี้

- 1) สถาบันศึกษาปอเนาะมีอาคารไม่เพียงพอต่อจำนวนผู้เรียน
- 2) บุคลากรไม่เพียงพอต่อผู้เรียน ส่วนบุคลากรที่มีอยู่แล้วไม่มีประสบการณ์เทคนิคการสอนเนื่องจากไม่มีใบประกอบวิชาชีพครู
- 3) สถาบันศึกษาปอเนาะบางแห่ง คับแคบและไม่เป็นสัดส่วน รวมถึงห้องเรียนที่ไม่มีเพียงพอต่อผู้เรียน
- 4) งบประมาณที่จะมาบริหารเป็นค่าใช้จ่ายให้กับบุคลากรครูไม่มี
- 5) ภาครัฐมีความเชื่อมโยงกับสถาบันน้อยมาก
- 6) บางสถาบันศึกษาปอเนาะไม่ค่อยให้ความร่วมมือกับภาครัฐอย่างต่อเนื่อง เห็นได้ชัดเจนเมื่อมีการประชุม ก็จะส่งตัวแทนไปร่วมทุกครั้ง หรือบางครั้งไม่เข้าร่วม
- 7) สถาบันศึกษาปอเนาะยังขาดสื่อการเรียนการสอน ที่ทันสมัย
- 8) ระบบ การบริหารจัดการสถานศึกษา ไม่มีรูปแบบที่ชัดเจน เนื่องจากขาดงบประมาณที่จะมาพัฒนา
- 9) จำนวนผู้เรียนไม่คงที่ เนื่องจาก มีผู้เรียน ย้ายเข้าย้ายออกเป็นเรื่องปกติ เลยส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอน
- 10) สถาบันปอเนาะไม่ได้มีวุฒิรับรองการจบการศึกษา ตามกระทรวงศึกษาธิการกำหนด มีเพียงเกียรติบัตร ออกในนามสถาบันแต่ละแห่ง

2. ความคาดหวังของการจัดการศึกษาในสถาบันศึกษาปอเนาะ ภาพรวมมีความต้องการอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า มีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน และมีความคาดหวังอยู่ในระดับมาก 3 ด้าน ดังนี้

2.1 ด้านสภาพแวดล้อม ภาพรวมมีความต้องการอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่ามีความต้องการอยู่ในระดับมากทุกรายการ

2.2 ด้านปัจจัยนำเข้า ภาพรวมมีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่ามีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด 6 รายการ และมีความต้องการอยู่ในระดับมาก 1 รายการ

2.3 ด้านกระบวนการจัดการศึกษา ภาพรวมมีความต้องการอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่ามีความต้องการอยู่ในระดับมากทุกรายการ

2.4 ด้านผลผลิต ภาพรวมมีความต้องการอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่ามีความต้องการอยู่ในระดับมากทุกรายการ

และจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกจากกลุ่มตัวอย่าง ในการศึกษาความต้องการและความคาดหวังของการจัดการศึกษาในสถาบันศึกษาปอเนาะ มีความต้องการดังนี้

- 1) สถาบันศึกษาปอเนาะต้องการความเสมอภาคในการจัดสรรงบประมาณ
- 2) ให้ภาครัฐเข้าใจเข้าถึงปัญหาการจัดการบริหารของสถาบันปอเนาะมากกว่าเดิม
- 3) ให้ภาครัฐรับรองการจัดการเรียนการสอน ในทุกระดับของสถาบันศึกษาปอเนาะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในจังหวัดสตูล
- 4) ต้องการบุคลากรที่มีความสามารถสอดคล้องความต้องการของโต๊ะครูมาประจำสถาบันปอเนาะ โดยรับค่าจ้างกับภาครัฐ
- 5) ต้องการให้หน่วยงานรัฐ เอกชน มีโครงการร่วม เป็นโครงการเพื่อสานสัมพันธ์
- 6) มีความต้องการให้หน่วยงานภาครัฐ จัดงบประมาณ ที่เกี่ยวกับการปรับภูมิทัศน์ และอาคารสถานที่ให้เหมาะสมกับการจัดการเรียนการสอน
- 7) ให้มีการประเมินติดตามการจัดการบริหาร หลังการได้รับเงินอุดหนุนแล้ว อย่างต่อเนื่อง
- 8) งบประมาณ ค่าตอบแทนครู รายเดือน ตามสภาพความเป็นจริง

3. แนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาสถาบันศึกษาปอเนาะ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนในจังหวัดสตูล

จากการวิเคราะห์ข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามจากการสัมภาษณ์ของกลุ่มตัวอย่าง ได้เสนอแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาสถาบันศึกษาปอเนาะ ในประเด็นต่าง ๆ ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยใน 4 ด้าน ได้ดังนี้

3.1 ด้านสภาพแวดล้อม สรุปแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาสถาบันศึกษาปอเนาะ ดังนี้

1) สถาบันศึกษาปอเนาะ ต้องปรับภูมิทัศน์ สิ่งแวดล้อม ให้น่าอยู่ น่าเรียน เพราะมันคือบ้านหลังที่สองของผู้เรียน และใช้ชีวิตอยู่ในสถาบันศึกษาปอเนาะมากกว่าที่บ้าน

3.2 ด้านปัจจัยนำเข้า สรุปแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาสถาบันศึกษาปอเนาะ ดังนี้

1) การบริหารสถาบันศึกษาปอเนาะต้องเปิดช่องทางที่รับความคิดเห็นและต้องเชื่อมโยงกับหน่วยงานภาคีให้มากขึ้น ในฐานะที่สถาบันเป็นศูนย์การศึกษาที่ขึ้นทะเบียนกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จำเป็นกับภาครัฐที่จัดสรรบุคลากรครูที่มีความสามารถ มาสมทบกับบุคลากรครูสถาบันปอเนาะ ให้เพียงพอกับผู้เรียน

2) โต๊ะครู กรรมการ เป็นตัวแปรหลักที่จะกำหนดความสำเร็จของสถาบัน เห็นควรที่จะกำหนดทิศทางให้ชัดเจนและสอดคล้องตามนโยบายรัฐ กระทรวงศึกษาธิการ โดยโต๊ะครู บาบอ เจ้าหน้าที่สถาบันปอเนาะควรร่วมมือทุกครั้งกับหน่วยงานภาครัฐเมื่อมีการเชิญเข้าร่วมประชุมเสนอให้มีการพบปะเสวนาเชิงพัฒนาระหว่างโต๊ะครูบาบอ ครูผู้ช่วย เวทีเล็ก ๆ สัปดาห์ ประจำเดือน หรือ 2 เดือน ครั้ง ตามความเหมาะสมเพื่อติดตามความคืบหน้าการพัฒนา การศึกษาและคุณภาพการจัดการของโต๊ะครู และเปิดช่องทางให้โต๊ะครูได้รับโควตาการศึกษาในระดับ ปริญญา ตรี โท เอก สาขาบริหารการศึกษาและการจัดการอิสลาม

3) เสนอแนะให้เกิดความเข้าใจ โปร่งใสทุกโครงการที่นำเข้ามาเสนอ มีส่วนร่วมกับสถาบัน คำนึงถึงความต้องการของโต๊ะครู

4) เสนอแนะให้มีการจัดตั้งสหกรณ์สถาบันปอเนาะ เพื่อขับเคลื่อนงานบริหารสถานศึกษา เช่น สหกรณ์ครูในรูปแบบอิสลาม

5) รัฐควรให้การสนับสนุนงบประมาณ เพราะงบประมาณคือปัจจัยหลัก ที่ภาครัฐต้องคำนึงถึงการเปลี่ยนแปลง การพัฒนาชีวิตหรือยกระดับการศึกษาสถาบันปอเนาะ งบประมาณที่มีการสนับสนุนผ่านหน่วยงาน กศน. ที่มีอยู่แล้ว ให้มีการเพิ่มงบประมาณให้เพียงพอและบรรลุโครงการตามสภาพจริง รวมทั้งงบประมาณ ให้กับบุคลากรครู เห็นควรอย่างยิ่งที่รัฐจะต้องจัดสรรให้กับครูบาบอ ผู้ช่วยโต๊ะ ครูผู้สอน และเจ้าหน้าที่อย่างเร่งด่วน

3.3 ด้านกระบวนการจัดการศึกษา สรุปแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาสถาบันศึกษาปอเนาะ ดังนี้

1) หลักสูตรแต่ละสถาบันเห็นสมควรที่จะบูรณาการให้สอดคล้องกับ กระทรวงศึกษาธิการ คือ หลักสูตรแกนกลาง โดยที่ไม่ทิ้งหลักการเดิม มีการจัดการให้นักเรียนในสถาบันศึกษาปอเนาะได้รับการศึกษาภาคบังคับ และส่งเสริมการเรียนรู้การสอนภาษาไทยและสามัญ มีการบูรณาการการทำงานระหว่างสถาบันศึกษาปอเนาะ กับสช. และกศน.

2) ภาครัฐเห็นควรที่ต้องเอาใจใส่ให้เท่าเทียมเสมอภาคกับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาในทุกๆ การจัดการบริหารทุกด้าน มิใช่ตรวจตราเพียงแค่ความมั่นคงอย่างเดียว การยอมรับความคงอยู่ของสถาบันศึกษาปอเนาะและสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานราชการ ความสัมพันธ์ เชิงรูปธรรม แต่ละหน่วยงานภาครัฐ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับสถาบัน มิใช่เพียงแค่ สัมพันธ์เพียงเอกสารเห็นควรอย่างยิ่งที่หน่วยงานภาครัฐ การเยี่ยมเยียน สถาบันปอเนาะ 2-3 ครั้งต่อปี เพื่อที่จะเห็นปัญหาตามสภาพจริงว่าสถาบันมีปัญหาอะไรอย่าง รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องให้ความสำคัญกับปัญหาสถาบันปอเนาะ ด้วยการเยี่ยมเยียน ลงพื้นที่ชุมชนและสอบถามความต้องการตามสภาพจริงที่พบเห็น ลดความขัดแย้งระหว่างฝ่ายความมั่นคงกับผู้ก่อตั้งสถาบันศึกษาปอเนาะ

3) เสนอแนะให้สถาบันศึกษาปอเนาะพัฒนาสารสนเทศ ให้มีเนื้อหาข้อมูลชัดเจน เป็นปัจจุบัน

4) ภาครัฐต้องพัฒนาสถาบันปอเนาะด้วยการส่งเสริมสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย ยุค 4.0 ให้กับสถาบันปอเนาะ

5) สถาบันปอเนาะจำเป็นต้องมีสื่อการเรียนการสอนหลากหลาย ที่ทันต่อข่าวสารในศตวรรษที่ 21

6) เสนอแนะให้มีการจัดตั้งคณะบริหาร (สภาครู) ระหว่างสถาบันปอเนาะ ในจังหวัดสตูล

7) เสนอแนะให้สถาบันปอเนาะจัดโครงการ แนะนำ ให้กับนักเรียน ปีละ 2 ครั้ง

8) ส่งเสริมให้หน่วยงานสำนักงาน สช. มีการนิเทศ กับสถาบันปอเนาะ เช่นเดียวกับ นิเทศ โรงเรียนเอกชน เสนอแนะให้มีการประเมินการบริหารสถาบันปอเนาะเช่นเดียวกับ ประเมินโรงเรียนเอกชนสอนศาสนา และตัวชี้วัดของผลสำเร็จภาครัฐกำหนดให้กับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนา เห็นด้วยที่จะนำมาใช้กับสถาบันปอเนาะ การประเมินและการให้รางวัลกับสถาบันศึกษาปอเนาะเพื่อสร้างแรงบันดาลใจ สร้างขวัญกำลังใจ ในการปฏิบัติหน้าที่

3.4 ด้านผลผลิต สรุปแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาสถาบันศึกษาปอเนาะศตวรรษที่ 21 ดังนี้

1) ส่งเสริมให้หน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพ ทำหลักสูตรร่วมกันหรือใส่วิชาชีพเข้าไปด้วยในหลักสูตรสถาบันปอเนาะ มีการส่งเสริมการให้นักเรียนในสถาบันเรียนวิชาชีพ เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นในการศึกษา มีการพัฒนาสถาบันศึกษาปอเนาะให้เป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต

2) โต๊ะครูบางสถาบันที่ไม่ค่อยเปิดรับข้อเสนอแนะ เห็นควรที่จะพัฒนาต้องเปิดโอกาสให้หน่วยงานนอกมาแนะแนวและส่งเสริมการจัดการเรียนการสอน และเสริมสร้างวิชาชีพให้กับนักเรียน เมื่อจบการศึกษา มีการบูรณาการการทำงานของหน่วยงานต่างๆ

3) การพัฒนาการศึกษาและยกระดับสถาบันปอเนาะ ให้มีคุณภาพต้องเปิดเวทีเพื่อการปรึกษาเสวนาระหว่างสถาบันกับชุมชน องค์กรเอกชน และภาครัฐ อย่างน้อย 3 – 4 ครั้ง กลุ่มเล็กกลุ่มใหญ่ จำเป็นต้องมีเวทีเสวนาระหว่างภาครัฐกับสถาบันศึกษาปอเนาะ อย่างต่อเนื่อง พัฒนาสถาบันศึกษาปอเนาะให้มีคุณภาพและยกระดับการศึกษาให้เป็นศูนย์กลางของภูมิภาค

4) การเข้าถึงประชาชนเป็นภารกิจที่ต้องตระหนัก ด้วยการนำโครงการที่เป็นความต้องการจากสถาบันจริงๆ และตรงวัตถุประสงค์กลุ่มเป้าหมายที่จะพัฒนา ยกระดับการเป็นอยู่ของชุมชนที่มีสถาบันปอเนาะ

5) เสนอแนะให้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน รับรองสถานะภาพการเรียน เป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อเป็นแรงผลักดัน ขวัญกำลังใจกับผู้เรียน ผู้ปกครอง อนาคตของนักเรียน

อภิปรายผลการวิจัย

1. **สภาพปัญหาของการจัดการศึกษา** ในสถาบันศึกษาปอเนาะ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนจังหวัดสตูลนั้น สภาพปัญหาภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยสภาพปัญหาที่มากที่สุด คือ ด้านกระบวนการจัดการศึกษา ซึ่งสภาพปัญหาอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ งานวิจัยของ รุ่ง แก้วแดง และคณะ (2559) ที่ได้ศึกษาแนวทางเพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของสถาบันศึกษาปอเนาะในจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า สภาพปัญหาของสถาบันศึกษาปอเนาะของจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่สำคัญคือ ปัญหาด้านการเรียนศาสนา ขาดมาตรฐานการเรียนรู้ ไม่มีหลักสูตรและการประเมินผลที่แน่นอน การเรียนการสอนใช้วิธีอ่านหนังสือและท่องจำ ขาดการปฏิบัติ บรรยายโดยผู้สอนคนเดียวต่อผู้เรียนกลุ่มใหญ่ การเมินผลใช้การถาม-ตอบ ขาดสื่อและอุปกรณ์เทคโนโลยีในการเรียนการสอน และมีความไม่แน่นอนเรื่องระยะเวลาที่ใช้เรียน ผู้เรียนบางคนต้องใช้เวลาเรียนนานถึง 10-15 ปี และใช้เวลาเรียนทั้งวันรวมประมาณ 16-18 ชั่วโมง แม้จะมีช่วงเวลาพักผ่อนบ้าง แต่การเรียนนานก็อาจทำให้ผู้เรียนอ่อนล้าและขาดการพัฒนาด้านอื่น ๆ

2. **ความคาดหวังของการจัดการศึกษา** ในสถาบันศึกษาปอเนาะ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนจังหวัดสตูลนั้น ภาพรวมมีความต้องการอยู่ในระดับมาก โดยความต้องการด้านปัจจัยนำเข้ามีความต้องการมากที่สุด ซึ่งอยู่ในระดับความต้องการมากที่สุด ข้อมูลเชิงลึกในความต้องการให้หน่วยงานภาครัฐ จัดงบประมาณ ที่เกี่ยวกับการปรับภูมิทัศน์ และอาคารสถานที่ให้เหมาะสมกับการจัดการเรียนการสอน สอดคล้องกับงานวิจัยของบัณฑิต สะมะฮูน และคณะ (2549) ที่ได้ศึกษาเรื่องพหุวัฒนธรรมกับการพัฒนาการศึกษาใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ กรณีศึกษาปอเนาะ จากการศึกษาพบว่า และควรส่งเสริมทางด้านกายภาพหรือด้านสาธารณูปโภคให้แก่สถาบันศึกษาปอเนาะ และความต้องการในด้านผลผลิต ประเด็นผู้เรียนสามารถนำความรู้มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและนำไปประกอบอาชีพ สอดคล้องกับงานวิจัยของมารุต คำชะอม และคณะ(2548) เรื่องการติดตามประเมินผลโครงการพัฒนาอาชีพในโรงเรียน

สอนศาสนาอิสลาม/ปอเนาะ/ชุมชน ในพื้นที่จังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส พบว่า ความต้องการพัฒนาอาชีพในโรงเรียนสอนศาสนาอิสลาม พบว่าผู้เข้าร่วมสัมมนาทั้ง 3 จังหวัดมีความต้องการการพัฒนาอาชีพในโรงเรียนสูงมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อิบราเฮ็ม ณรงค์รักษาเขต และคณะ (2551) ที่ได้ศึกษาเรื่องวิเคราะห์ความต้องการเพื่อพัฒนากรอบหลักสูตรตาดีกาและสถาบันศึกษาปอเนาะ พบว่า การสอนวิชาชีพในปอเนาะแบบดั้งเดิมให้เป็นลักษณะของทักษะชีวิต วิชาชีพและวิชาสามัญบางวิชาในปอเนาะที่พร้อมจะพัฒนาเป็นปอเนาะสมัยใหม่ ให้มีการเรียนการสอนได้

3. แนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษา สถาบันศึกษาปอเนาะ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนในจังหวัดสตูล มีแนวทางการพัฒนาใน 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านสภาพแวดล้อมภายใน ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการจัดการศึกษา และด้านผลผลิต สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิเลาะ แวอุซังและคณะ (2551) ที่ได้ศึกษาเรื่องสภาพ ปัญหาและความต้องการในการจัดการศึกษาของสถาบันศึกษาปอเนาะในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า ด้านสภาพแวดล้อม ควรมีความพร้อมทุกด้าน เช่น อาคาร สถานที่ ที่เรียน ที่พัก และบริเวณ ฯลฯ ในการจัดการศึกษาและรองรับนักเรียน เพื่อให้เกิดแรงผลักดันในการศึกษา

ด้านปัจจัยนำเข้า ควรให้มีค่าตอบแทนในรูปเงินเดือนประจำแก่โต๊ะครูและผู้ช่วยโต๊ะครู จัดให้มีสวัสดิการต่างๆ ให้แก่โต๊ะครูและผู้ช่วยโต๊ะครู และควรสนับสนุนเงินอุดหนุนผู้เรียนที่ศึกษาอยู่ในสถาบันศึกษาปอเนาะเป็นรายหัวในอัตราที่เหมาะสมตามสภาพที่เป็นจริง

ด้านกระบวนการจัดการศึกษา ควรกำหนดเป้าหมายให้มีความชัดเจนและง่ายต่อการปฏิบัติ ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาด้านการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีทางการศึกษาเพื่อการเรียนการสอน ควรจัดเผยแพร่ผลงานหรือกิจกรรมที่ดำเนินโดยสถาบันศึกษาปอเนาะเพื่อให้สังคมได้เรียนรู้และเข้าใจ จัดอบรมเกี่ยวกับเทคนิคการเป็นผู้นำองค์กรและการคิดสร้างสรรค์ จัดทำกิจกรรมสัมพันธชุมชน ควรจัดระบบโครงสร้างการบริหาร ขอบข่าย และภาระงานให้มีความชัดเจนและสามารถปฏิบัติได้จริง ในส่วนของจุดมุ่งหมาย การวางแผน การจัดทรัพยากร การจัดองค์การ การดำเนินงาน และการประเมินผลนั้น ควรกำหนดให้มีแนวทางการดำเนินงานที่มีความชัดเจนง่ายต่อการปฏิบัติ โดยอาจกำหนดเป็นตัวชี้วัดเพื่อเป็นเครื่องมือในการประเมินความสำเร็จของการดำเนินงานในแต่ละด้าน ด้านผลผลิตทางการศึกษา ควรกำหนดมาตรฐานและตัวชี้วัดด้านความรู้สำหรับผู้เรียนในแต่ละระดับ จัดให้มีการสอบเทียบระดับความรู้อิสลามศึกษา จัดอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับอาชีพแก่ผู้เรียนเพื่อให้สามารถนำไปใช้ในการประกอบอาชีพเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากการวิจัยเรื่อง สภาพปัญหา ความคาดหวังและแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาสถาบันศึกษาปอเนาะ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนจังหวัดสตูล มีประเด็นข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. การวิจัยครั้งนี้ได้เสนอแนวทางการพัฒนาการศึกษาสถาบันศึกษาปอเนาะ เป็นรายด้าน ดังนั้น ในการวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษารูปแบบการพัฒนาการศึกษาสถาบันศึกษาปอเนาะ เป็นรายด้านตามแนวคิดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

2. ควรศึกษาวิเคราะห์รูปแบบการฝึกทักษะอาชีพในสถาบันศึกษาปอเนาะ และติดตามผลนักเรียนที่จบการศึกษาจากสถาบันศึกษาปอเนาะ

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา บุญยัง. 2549. ปอเนาะ รากเหง้าของปัญหาเยาวชน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ใน ศรุติ สุกสรรัตน์
วารสารอินโดจีน ฉบับวิกฤตการณ์ไฟใต้ ปีที่ 7 ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม 2549 - ธันวาคม 2549).
หน้า 307-345
- กระทรวงศึกษาธิการ. 2548. ประมวลการจัดการเรียนรู้อิสลามศึกษาในสถาบันศึกษาปอเนาะ จังหวัด
ชายแดนภาคใต้. ม.ป.ท.: ม.ป.พ.
- จำนงค์ แสงอำไพ. 2542. ปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม(ปอเนาะ)
เขตการศึกษาที่ 2 และเขตการศึกษาที่ 3. ปริญญานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัย
ทักษิณ วิชาเอกการบริหารการศึกษา.
- ณัฐินี ปิยะศิริพันธ์. 2548. สภาพและบทบาทของปอเนาะในสังคมไทย: กรณีศึกษาอำเภอเมืองจังหวัด
ปัตตานี. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต(พัฒนาสังคม) คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. 2549. การวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ:วี.
อินเตอร์ พริน.
- ดร. นิเลาะ แวอุเซ็ง และคณะ. 2551. สภาพ ปัญหา และความต้องการในการจัดการศึกษาของสถาบัน
ศึกษาปอเนาะในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ รายงานวิจัย. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขต
ปัตตานี.
- นันทกาญจน์ เบ็ญเด็มอะห์ลี. 2542. ปัจจัยที่มีผลต่อการคงสภาพระบบเก่าของโรงเรียนปอเนาะในเจดสาม
จังหวัดชายแดนภาคใต้. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บัณฑิตย์ สมะฮูน และคณะ. 2549. พหุวัฒนธรรมกับการพัฒนาการศึกษาใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้:
กรณีศึกษาปอเนาะ. ศูนย์มุสลิมศึกษา สถาบันเอเชีย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไพศาล พรหมยงค์. (2547). โครงการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เรื่องแนวทางการพัฒนาปอเนาะเชิงอนุรักษ์.
ม.ป.ท. อัดสำเนา.
- มุหัมมัดรุษานี บากา. (2548). ปอเนาะแหล่งเรียนรู้อิสลามชายแดนใต้ ยะลา : สำนักผู้ตรวจราชการ
ประจำเขตตรวจราชการ 12. เอกสารอัดสำเนา.
- มารุต คำชะอม และคณะ. 2548. การติดตามประเมินผลโครงการพัฒนาอาชีพในโรงเรียนสอนศาสนา
อิสลาม/ปอเนาะ/ชุมชน ในพื้นที่จังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส. รายงานวิจัย.
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.
- ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยสถาบันศึกษาปอเนาะ พ.ศ.2547. ม.ป.ป. (เอกสารโรเนียว).
- วินิจ สังขรัตน์. 2544. อดีต ปัจจุบัน และอนาคตของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม (ปอเนาะ) ใน
จังหวัดชายแดนภาคใต้. ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา,
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สำนักผู้ตรวจราชการประจำเขตตรวจราชการที่ 12 . 2547. แนวทางการพัฒนาสถาบัน

ศึกษาปอเนาะจังหวัดชายแดนภาคใต้.

- สุเทพ สุนทรเกสซ์. 2547. ปอเนาะ มรดกสถาบันการศึกษากับการบูรณาการทางศาสนาและสังคมของชาวมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้. บทความในนิตยสารศิลปวัฒนธรรม ลำดับที่ 298 ปีที่ 25 ฉบับที่ 10 สิงหาคม 2547, หน้า 96 – 107.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ปีพุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพมหานคร : พริกหวานกราฟฟิค.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. (2547). ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยสถาบันศึกษาปอเนาะ พ.ศ.2547. เอกสารอัดสำเนา.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. (2549). การพัฒนาการศึกษาจังหวัดชายแดนใต้. ปัตตานี : โรงพิมพ์มิตรภาพปัตตานี.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. (2551). พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ.2551. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงศึกษาธิการ.
- สาโรจน์ จรจิตต์. (2550). การจัดการเรียนรู้อิสลามศึกษาในสถาบันศึกษาปอเนาะในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้. ยะลา : เอกสารอัดสำเนา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2559). รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่อง การศึกษาแนวทางเพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของสถาบันศึกษาปอเนาะในจังหวัดชายแดนภาคใต้. กรุงเทพมหานคร : พริกหวานกราฟฟิค.
- อับราฮัม ณรงค์รักษาเขต. 2548. ปอเนาะกับการสร้างอัตลักษณ์ของชุมชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้. ใน ความรู้กับการแก้ปัญหาความขัดแย้ง กรณีวิกฤติการณ์ชายแดนภาคใต้ อุทัย ดุลยเกษม และเลิศชาย ศิริชัย (บรรณาธิการ) สำนักวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ มุลนิธิเอเชีย มูลนิธิเดอะวิลเลียมแอนด์ฟลอราฮิวเล็ท.
- อับราฮัม ณรงค์รักษาเขต และคณะ. 2551. รายงานการวิจัย เรื่อง วิเคราะห์ความต้องการเพื่อพัฒนากอบหลักสูตรตาดีกาและสถาบันศึกษาปอเนาะ. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- Kast, Fremost, E. and Resenzweig. 1985. **Organizational and Management: A system and Contingency Approach.** 4 th. Ed. New York: McGraw Hill Book Company.
- Hoy, W.K., Miskel, C.G. (2001), **Educational Administration: Theory, Research, and Practice,** 6th ed., McGraw-Hill, New York, NY,

